

เค้าโครงผลงานที่จะส่งประเมิน ตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับผู้เชี่ยวชาญ

ของ นายปรเมศร์ ชะดี

เพื่อประกอบการพิจารณาประเมินบุคคล

ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านวางแผนการใช้ที่ดิน (นักวิเคราะห์นโยบายและแผนเชี่ยวชาญ)

ตำแหน่งเลขที่ ๖ สังกัด กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน

ลำดับที่ ๑

๑. เรื่อง แนวทางวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่มดอน ความสำเร็จในการบริหารจัดการพื้นที่เชิงลุ่มน้ำ

๒. หลักการเหตุผล

กรมพัฒนาที่ดิน มีภารกิจและรับผิดชอบโดยตรงในการอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมทั้งป้องกันการเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน ที่ดินของชาติ ได้ทำการศึกษาทดสอบและเปรียบเทียบเพื่อหาระบบและวิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมมาใช้ในบ้านเรา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นต้นมา ตลอดระยะเวลา ๖๒ ปี ที่ดำเนินการมาโดยพัฒนาระบบวิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาการใช้ที่ดิน สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งปัจจุบันอาจจะกล่าวได้ว่ากรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานที่พัฒนาระบบและวิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

คำนิยามของ ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ คือ “การผสมผสานวิธีการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รวมทั้งวิธีการเก็บกักน้ำและความชุ่มชื้นไว้ในพื้นที่ เพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืนนาน”

ปัจจุบัน งานด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ ได้มีการนำมาตรการทั้งวิธีกลและวิธีพืชมาใช้ โดยมาตรการและวิธีการที่ใช้แตกต่างกันไปตามสภาพปัญหาของพื้นที่ ซึ่งจะต้องทำการสำรวจพื้นที่ เก็บข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ใช้ข้อมูลดิน ข้อมูลด้านอุทกวิทยา ข้อมูลสภาพการชะล้างพังทลายของดิน ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน นำมาวิเคราะห์พื้นที่เชิงลุ่มน้ำเพื่อวางแผนการใช้ที่ดิน โดยเมื่อได้ทำการวางแผนการใช้ที่ดินแล้ว ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและศักยภาพในการพัฒนาของแต่ละพื้นที่ เพื่อดำเนินการให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างเต็มศักยภาพของพื้นที่ เช่น พื้นที่สูงที่มีความลาดชันระดับต่างๆ เกิดปัญหาหน้าดินถูกชะล้างพังทลาย สูญเสียธาตุอาหารพืช และไม่สามารถกักเก็บกักน้ำไว้ได้ จึงได้สำรวจออกแบบก่อสร้างงานจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน เพื่อเลือกมาตรการที่เหมาะสมทั้งวิธีกล เช่น การทำขั้นบันไดดิน คุ้มน้ำขอบเขา คันดิน ฝายชะลอน้ำ นำมาดำเนินการก่อสร้างฯ และวิธีพืช เช่น การปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกพืชสลับ ส่งเสริมการปลูกพืชเชิงอนุรักษ์แบบผสมผสาน รวมถึงการเขตกรรม ให้ช่วยลดการสูญเสียน้ำดิน ลดการสูญเสยธาตุอาหารพืช และเก็บกักน้ำได้ดีขึ้น มีการจัดการน้ำที่เหมาะสม และนำหญ้าแฝกมาใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยปลูกร่วมกับมาตรการวิธีกล

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กรมพัฒนาที่ดินมีนโยบายให้ดำเนินงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่มดอนในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในเชิงพื้นที่ลุ่มน้ำที่เป็นรูปธรรม ช่วยลดการชะล้างพังทลายของดิน ช่วยเก็บกักน้ำรักษาความชุ่มชื้นในดิน เป็นผลช่วยให้เพิ่มศักยภาพการผลิตพืช จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดแนวทางวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน ความสำเร็จในการบริหารจัดการพื้นที่เชิงลุ่มน้ำ ให้มีความชัดเจนถึงระดับของปัญหาด้านต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาสภาพการชะล้างพังทลายของดินที่เกิดขึ้น ซึ่งได้จำแนกชั้นความรุนแรง

ของการสูญเสียดินประเทศไทย เป็น ๕ ระดับ ตั้งแต่ระดับความรุนแรงน้อย ๐ – ๒ ตันต่อไร่ต่อปี จนถึงระดับความรุนแรงมากที่สุด มากกว่า ๒๐ ตันต่อไร่ต่อปี เพื่อให้สามารถกำหนดเป็นพื้นที่ดำเนินการเร่งด่วน จัดเป็นลำดับความสำคัญแรกที่ต้องเร่งรัดดำเนินการก่อน มิให้เกิดความเสียหายมากเกินไปที่จะป้องกันและแก้ไขได้

๓. วัตถุประสงค์

- ๓.๑ เพื่อให้มีแนวทางวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่มดอนอย่างเป็นระบบ สู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการพื้นที่เชิงลุ่มน้ำ ช่วยลดการชะล้างพังทลายของดินตามระดับชั้นความรุนแรงของการสูญเสียดิน
- ๓.๒ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงแนวทางวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่มดอนอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การขับเคลื่อนงานอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมกับเกษตรกรและชุมชน

๔. ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการ

- ๔.๑ ระยะเวลา ตุลาคม ๒๕๖๕ - สิงหาคม ๒๕๖๘
- ๔.๒ สถานที่ดำเนินการ ณ กองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน

๕. ความรู้ ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

ประเทศไทยมีที่ดินทั้งหมด ๓๒๐ ล้านไร่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ปัญหาด้านทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรทางบก ได้แก่ การใช้ที่ดินไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ทำให้เกิดผลกระทบด้านต่างๆ ได้แก่ คุณภาพดินเสื่อมโทรมเป็นดินที่มีคุณภาพไม่เหมาะสมกับการเกษตร เช่น ดินเค็ม ดินเปรี้ยว ดินทรายจัด ดินตื้น ดินพรุ รวมทั้งดินที่มีปัญหาการชะล้างพังทลาย ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ดินเสื่อมโทรมเกิดจากการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับสมรรถนะของที่ดินหรือการใช้ที่ดินผิดประเภท รวมทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินติดต่อกันเป็นระยะเวลายาวนานแต่ขาดการบำรุงรักษาสภาพดิน ขาดการอนุรักษ์ดินและน้ำ การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมีในการทำการเกษตร ซึ่งมีส่วนทำให้จุลินทรีย์และแบคทีเรียที่มีประโยชน์ต่อพืชและดินต้องสูญเสียไป นอกจากนี้ยังเกิดจากความเสื่อมโทรมตามธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น การเกิดภัยแล้ง อุทกภัย และดินถล่ม เป็นต้น จากการประเมินพื้นที่เสื่อมโทรมของดิน พบว่า ที่ดินร้อยละ ๕๔ ของพื้นที่ในประเทศไทยเป็นพื้นที่ดินเสื่อมโทรม ดินที่มีปัญหาดังกล่าวทำให้การเพาะปลูกพืชไม่สามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตคุ้มค่าแก่การลงทุนของเกษตรกร จึงจำเป็นต้องหาแนวทางป้องกันและแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

กรมพัฒนาที่ดินในฐานะที่เป็นองค์กรหลักในด้านการพัฒนาที่ดิน โดยดำเนินการอนุรักษ์ดินและน้ำ (มาตรา ๔ ใน พ.ร.บ. พัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑) จึงตระหนักในภารกิจและหน้าที่ดังกล่าว เพื่อให้ทรัพยากรดินและที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ และให้มีความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในกรณีนี้ กรมพัฒนาที่ดินจึงได้กำหนดการพัฒนาที่ดินในเชิงพื้นที่ของเขตพัฒนาที่ดินระดับลุ่มน้ำเพื่อให้สามารถดำเนินการเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินดังที่กล่าวข้างต้น จึงได้ดำเนินงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน เพื่อลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินใน

พื้นที่เชิงลุ่มน้ำ ช่วยเพิ่มศักยภาพพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งจะต้องสำรวจพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายของดินว่ามีระดับความรุนแรงมากน้อยอย่างไร จากนั้นนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางวางแผนการใช้ที่ดิน นำมากำหนดมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยออกแบบก่อสร้างงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำสำหรับบริเวณพื้นที่นั้นๆ เพราะแต่ละพื้นที่มีปัญหาหรือระดับความรุนแรงของปัญหาที่แตกต่างกัน จากนั้นจัดลำดับความสำคัญเพื่อจะเร่งรัดดำเนินการในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงมากก่อน ซึ่งจะต้องทราบข้อมูลพื้นที่ดำเนินการเพื่อนำไปสู่ในการบริหารแผนงานงบประมาณด้วย ดังนั้นการวิเคราะห์เพื่อจัดทำแนวทางวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน สำคัญในการบริหารจัดการพื้นที่เชิงลุ่มน้ำ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนงานฯ ได้สำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ซึ่งได้ศึกษาข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้อง คือ

๕.๑ แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)

๕.๒ ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. สำนักงบประมาณ

๕.๓ แผนปฏิบัติการราชการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๕.๔ นโยบายการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ความเชื่อมโยง

๕.๕ แผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดิน

๕.๖ เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ ... งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.

๕.๗ ระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

๕.๘ หลักเกณฑ์ว่าด้วยการใช้งบประมาณรายจ่าย การโอนเงินจัดสรรหรือการเปลี่ยนแปลงเงินจัดสรร พ.ศ. ๒๕๖๒

๕.๙ องค์ความรู้ด้านการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในเขตพัฒนาที่ดิน สิงหาคม ๒๕๕๖

๕.๑๐ คู่มือมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำทางวิถีกถ ก้นยายน ๒๕๖๔

๕.๑๑ หลักการวางแผนการใช้ที่ดิน

๕.๑๒ การใช้ที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดิน

๖. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน

สาระสำคัญ

เนื่องด้วยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่กรมพัฒนาที่ดินได้พัฒนาและใช้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน จำแนกไว้เป็น ๓ ระบบ คือ ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนที่สูง ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนที่ดอน และระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในที่ราบลุ่ม โดยมีเป้าหมายดำเนินการในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำที่กรมฯ ประกาศไว้ คือ

- ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนที่สูง ที่สูงคือ พื้นที่ที่อยู่สูงจากระดับทะเลปานกลางตั้งแต่ ๕๐๐ เมตร ขึ้นไป หรือมีความลาดเทมากกว่า ร้อยละ ๑๕ ส่วนมากเป็นพื้นที่ต้นน้ำ เป็นที่ป่า หรือพื้นที่ที่กรมพัฒนาที่ดินจำแนกเป็น SLOPE COMPLEX

- ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนที่ดอน คือ พื้นที่ลาดเชิงเขา มีระดับความสูงต่ำกว่า ๕๐๐ เมตรจากระดับทะเลปานกลาง หรือมีความลาดเทตั้งแต่ ร้อยละ ๓-๑๕ ส่วนมากใช้ประโยชน์เพื่อการปลูกพืชไร่ ไม้ผล และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

- ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในที่ราบลุ่ม ที่ราบลุ่มคือ พื้นที่ที่ต่ำกว่าและต่อเนื่องจากที่ลาดเชิงเขา มีความลาดเทไม่เกิน ร้อยละ ๓ มีน้ำท่วมขังเป็นครั้งคราว ส่วนมากใช้ทำนา ปลูกผัก หรือ ไร่นา

สวนผสม พื้นที่ราบจะมีปัญหาการระบายน้ำซึ่งไหลมาจากที่สูงที่ตอนมารวมในที่ราบ รวมทั้งน้ำฝนและน้ำใต้ดินที่ตกหรือปรากฏในพื้นที่นั้นๆ

โดยมีกระบวนการทำงาน ดังนี้

๑) สำรวจพื้นที่เป้าหมายที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน หรือมีลักษณะที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการทำการเกษตร เพื่อวางแผนในการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

๒) ออกแบบระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยกำหนดมาตรการและวิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำลงบนแผนที่มาตราส่วน ๑:๔,๐๐๐ เพื่อใช้ในการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

๓) เสนอขอรับสนับสนุนงบประมาณค่าก่อสร้าง และค่าควบคุมงานก่อสร้าง

๔) ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยดำเนินการตามแบบก่อสร้างที่ได้สำรวจออกแบบไว้ตามแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา ความลาดชันของพื้นที่ ความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดิน และคาดหวังให้เก็บกักน้ำไว้เพื่อสร้างความชุ่มชื้นของพื้นที่ด้วย ซึ่งต้องดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๕) ควบคุมการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้เป็นไปตามแบบฯ ที่สำรวจและวางแผนไว้

๖) วางแผนและติดตามประเมินผลในพื้นที่ ก่อน-หลัง การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ หากผลการดำเนินงานยังไม่เพียงพอต่อการลดการชะล้างพังทลายของดิน ซึ่งอาจมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการชะล้างดังกล่าวมาเป็นตัวแปรเพิ่มนั้น นักวิชาการอาจเข้าไปสำรวจและวางแผนเพิ่มมาตรการอื่นๆ โดยจะออกแบบงานจัดระบบอนุรักษ์ฯ เพิ่มเติมจากของเดิม เพื่อลดการชะล้างให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงาน จัดทำแนวทางวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน ความสำเร็จในการบริหารจัดการพื้นที่เชิงลุ่มน้ำ เริ่มจากการวิเคราะห์ผลจากการบริหารแผนงานงบประมาณเพื่อนำไปสู่การจัดทำแนวทางฯ คือ

๑) วิเคราะห์ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน คือ การขับเคลื่อนงานตามนโยบายกรมฯ นำมาบริหารแผนงานงบประมาณไปสู่การขับเคลื่อนงานภายใต้ พ.ร.บ. งบฯ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้สำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานฯ และเพื่อให้กระบวนการทำงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทันท่วงทีรอบระยะเวลาการจัดทำคำขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่สำนักงบประมาณกำหนด

๒) วิเคราะห์สถานการณ์ของงาน และข้อจำกัดที่มีผลกระทบต่อการทำงาน ภารกิจในการบริหารจัดการข้อมูลเป้าหมายพื้นที่ดำเนินการ งานสำรวจออกแบบก่อสร้างล่วงหน้าที่สุดคล้อยตามแผนการใช้ที่ดินที่กำหนด ให้มีแบบก่อสร้างไว้พร้อมต่อการเสนอขอตั้งงบประมาณฯ โดยสามารถบริหารแผนงานงบประมาณให้มีงานสำรวจฯ เพิ่มเติม จนมีแบบก่อสร้างล่วงหน้า ๒ ปี ทันท่วงทีในการเสนอของบประมาณรายจ่ายประจำปี

๓) รวบรวมข้อมูลทั่วไป รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานราชการทั้งในและนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมถึงองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อมูลที่นำมาใช้เป็นฐานในการศึกษาและวิเคราะห์ประกอบด้วยข้อมูลเชิงบรรยายและข้อมูลเชิงพื้นที่

๔) รวบรวมข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จากแหล่งข้อมูลที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด

๕) การนำเข้าและวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลได้นำเข้าและวิเคราะห์เฉพาะแต่ละด้าน โดยโปรแกรมสำเร็จรูปต่างๆ และโปรแกรมด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

๖) การจัดทำแนวทางวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่มดอน สู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการพื้นที่เชิงลุ่มน้ำ นำข้อมูลและแผนที่วางแผนการใช้ที่ดิน ตามสภาพการชะล้างพังทลายของดิน วิเคราะห์ร่วมกับ ปัจจัยด้านแผนงานงบประมาณ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนทัศนคติด้านการใช้ที่ดินของเกษตรกร เพื่อนำมากำหนดแนวทางการวางแผนฯ เพื่อให้ได้พื้นที่ดำเนินการเป้าหมายที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่ ตอบรับนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเป็นกรอบทิศทางการจัดทำแผนงานงบประมาณรายจ่ายประจำปี ในพื้นที่เกษตรกรรมประมาณ ๑๕๐ ล้านไร่

๗) การจัดทำรายงานและแผนที่ จัดทำรายงานโดยเขียนบรรยายเชิงพรรณนาประกอบตารางและจัดทำแผนที่วางแผนการใช้ที่ดิน ตามสภาพการชะล้างพังทลายของดิน ในระดับประเทศ ภาคและจังหวัด

เป้าหมายของงาน แนวทางวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่มดอน สู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการพื้นที่เชิงลุ่มน้ำ สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ เกิดเป็นผลสำเร็จในการช่วยลดการชะล้างพังทลายของดินตามระดับชั้นความรุนแรงของการสูญเสียดิน เป็นไปตามลำดับความสำคัญของสภาพปัญหา ตามความเร่งด่วนของพื้นที่ ทำให้เกษตรกรได้รับการแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการและทันต่อสถานการณ์ ช่วยลดผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย

๗. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

๗.๑ เชิงปริมาณ : มีแผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่มดอน ในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำอย่างเป็นระบบ จำนวน ๑,๙๑๙ แห่ง ในระยะเวลา ๒ ปี

๗.๒ เชิงคุณภาพ : แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่มดอน ในพื้นที่ดำเนินการเขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำ ได้ขับเคลื่อนงานร่วมกับเกษตรกรและชุมชน ร้อยละ ๘๐

๘. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

การกำหนดแนวทางวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่มดอน สู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการพื้นที่เชิงลุ่มน้ำอย่างเป็นระบบ ช่วยให้เกิดความชัดเจนในการวางแผนโครงการ/กิจกรรมที่ตรงตามสภาพของพื้นที่ แสดงความพร้อมดำเนินการต่อสำนักงานงบประมาณ ทันต่อเวลาที่กำหนด และสิ่งสำคัญคือเพื่อให้มีความพร้อมของพื้นที่ดำเนินการด้วย

ทั้งนี้ จากการสำรวจพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างของประเทศไทย มีอยู่ทั้งสิ้น ๑๐๘.๒๐ ล้านไร่ กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่มดอน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น ๖.๔๑๒๙ ล้านไร่ ซึ่งยังคงมีพื้นที่ดังกล่าวเหลืออยู่อีกจำนวนมาก

ในการนี้ กรมพัฒนาที่ดินได้ประเมินผลการดำเนินงานจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่มดอน ผลการประเมิน ดังนี้

๑) **ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับ** คือ ลดการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่การเกษตร ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ส่งผลให้ดินมีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น

๒) **การเปลี่ยนแปลงผลผลิตและรายได้** หลังจากเกษตรกรได้รับการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทำให้เกษตรกรมีผลผลิตพืชเพิ่มขึ้นและมีรายได้เพิ่มขึ้น

๓) **ความพึงพอใจของเกษตรกร** เกษตรกรโดยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมาก

๙. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินงาน

ความยุ่งยากในการจัดทำแนวทางฯ สู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการพื้นที่เชิงลุ่มน้ำ ปรากฏอยู่ในกระบวนการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน ดังนี้

๑) การรวบรวมข้อมูลต่างๆ ต้องศึกษาข้อมูลรอบด้านที่ส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนโดยเฉพาะภาคเกษตร เพื่อนำไปสู่การจัดทำแนวทางวางแผนฯ ได้ครอบคลุมทุกมิติ

๒) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางฯ ต้องวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำแนวทางวางแผนฯ โดยยึดถือปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อระดับความรุนแรงของการสูญเสียดินประเทศไทย

๓) การวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน วางแผนการใช้ที่ดินเพื่อให้ทราบถึงพื้นที่ที่มีการชะล้างพังทลายสูงเป็นลำดับมากน้อยของแต่ละพื้นที่ สำหรับพิจารณา กำหนดพื้นที่ดำเนินการ นำไปสู่การสำรวจออกแบบก่อสร้างงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน

๔) การสำรวจออกแบบก่อสร้างงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน วางแผนสำรวจออกแบบก่อสร้างล่วงหน้านงานจัดระบบอนุรักษ์ฯ ตามเป้าหมายในพื้นที่ดำเนินการเขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำของแต่ละจังหวัด เพื่อเตรียมความพร้อมในการก่อสร้างงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำฯ โดยส่งแบบก่อสร้างฯ เสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี (ปีถัดไป)

๕) การส่งแบบงานจัดระบบอนุรักษ์ฯ ส่งแบบก่อสร้างงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน ตามข้อ ๔ ซึ่งผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ระดับ สพข. มาพร้อมแล้วให้ กผง. ตรวจสอบ คือ

- แบบก่อสร้างฯ ในพื้นที่ดำเนินการเขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำตามแผนงานที่กำหนด
- ระบุชื่อ บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ตรงตามแผนงานที่กำหนด
- จำนวนพื้นที่เป้าหมาย (ไร่) และงบประมาณ (บาท) เป็นไปตามที่กรมฯ จัดสรร
- ลักษณะงานเป็นไปตามแบบมาตรฐานงานอนุรักษ์ดินและน้ำ (แบบวิธีกล) โดยไม่มีรายการงบประมาณอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องตามแบบมารวมอยู่ในราคางาน เช่น วัสดุการเกษตร ต้นไม้
- ระบุวิธีการดำเนินงานให้ชัดเจน (จ้างเหมา หรือ ดำเนินการเอง)
- เอกสารรายละเอียดประกอบแบบก่อสร้างครบถ้วนตามที่กำหนด

๖) การอนุมัติงบประมาณค่าก่อสร้าง เมื่อ กค. ตรวจสอบราคากลางเรียบร้อยแล้วจึงเสนอกรมฯ พิจารณานุมัติงบประมาณให้ สพด. ดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๗) การก่อสร้าง ควบคุมงาน และตรวจรับงาน สพข./สพด. ติดตามการก่อสร้างงาน ควบคุมงานให้เป็นไปตามแบบ รายงานปัญหาอุปสรรคและแก้ปัญหา หากเกินความสามารถที่จะดำเนินการแก้ไขต้องแจ้งเรื่องให้กรมฯ พิจารณา เพื่ออนุมัติ/สั่งการดำเนินการต่อไป จนเมื่อก่อสร้างเรียบร้อยแล้วตรวจรับงานเป็นไปตามงวดงานตามแบบ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับงาน/ควบคุมงาน

๘) การรายงานผลการดำเนินงาน สพข./สพด. รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานทุกเดือนตามแบบ สกป.๓๐๑ และการติดตามผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพตามข้อตกลงการทำงาน (IPA)

๑๐. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

การจัดทำแนวทางวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอน สู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการพื้นที่เชิงลุ่มน้ำ อาจต้องใช้ข้อมูลปฐมภูมิในระดับพื้นที่ในการวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อให้สอดคล้องตามสภาพการณ์ในปัจจุบัน

๑๑. ข้อเสนอแนะ

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายในการจัดการทรัพยากรทางการเกษตร ส่งเสริมฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินนั้น แนวทางวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอนสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการพื้นที่เชิงลุ่มน้ำ จะเป็นกลยุธินำไปสู่การพัฒนาต่อยอดเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตในแต่ละพื้นที่ได้ โดยสอดคล้องตามทิศทางการพัฒนากรรมพัฒนาที่ดิน ระยะ ๑๒ ปี พ.ศ. ๒๕๖๘ – ๒๕๘๐ ตามหมุดหมายสำคัญสู่ “การบริหารจัดการที่ดินเชิงลุ่มน้ำด้วยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ” อีกทั้งการจัดทำแนวทางฯ จะเป็นเครื่องมือสนับสนุนการขับเคลื่อนงานตามแผนแม่บทเขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำ ๑,๙๑๙ แห่ง ตามทิศทางการพัฒนากรรมพัฒนาที่ดิน ระยะที่ ๒ : การบริหารจัดการที่ดินและน้ำเชิงรุก และขยายผลการบริการ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) เป็นช่วงเวลาของการนำแผนงานและระบบที่พัฒนาในระยะแรกมาสู่การปฏิบัติในพื้นที่เป้าหมาย และเริ่มขยายผลความสำเร็จ

๑๒. การเผยแพร่ผลงาน

ดังที่กล่าวข้างต้น แนวทางวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่มดอนสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการพื้นที่เชิงลุ่มน้ำ เป็นการสนับสนุนและมุ่งประเด็นให้เห็นความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อมุ่งสู่การบริหารจัดการที่ดินเชิงลุ่มน้ำด้วยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (เขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำ) ตามทิศทางการพัฒนากรรมพัฒนาที่ดิน ระยะ ๑๒ ปี พ.ศ. ๒๕๖๘ – ๒๕๘๐ ซึ่งถือเป็นการเผยแพร่ผลงานเชิงนโยบายขององค์การนำไปสู่การปฏิบัติ

ผลงานเผยแพร่งานจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
พื้นที่ลุ่มดอน

๑๓. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน (ถ้ามี)

- ๑๓.๑ (ชื่อ – นามสกุล) นายปรเมศร์ ชะดี ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ มีหน้าที่ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เสนอและบริหารแผนงานงบประมาณโครงการ/กิจกรรม กำหนดแนวทาง/วิธีการขับเคลื่อนการดำเนินงานสู่ความสำเร็จ สัดส่วนร้อยละ ๙๐
- ๑๓.๒ (ชื่อ – นามสกุล) นายวิศิษฐ์ งามสม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองแผนงาน มีหน้าที่ ให้คำปรึกษาแนะนำในเชิงนโยบายและการนำไปสู่การปฏิบัติ พร้อมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนางานจนสำเร็จ สัดส่วนร้อยละ ๑๐

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

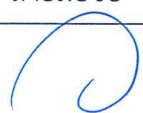
(ลงชื่อ) (ผู้ขอประเมิน)

(นายปรเมศร์ ชะดี)

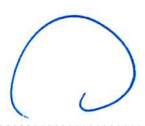
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

(วันที่) ๑๕ / ๐๕ / ๖๕

ขอรับรองว่าสัดส่วนการดำเนินการข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ (ถ้ามี)

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	ลายมือชื่อ
นายวิศิษฐ์ งามสม	

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ) (ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล)
(นายวิศิษฐ์ งามสม)

ผู้อำนวยการกองแผนงาน
(วันที่) ๑๕ / กคค / ๖๕๖๕

(ลงชื่อ) (ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป)
(นายวิศิษฐ์ งามสม)
(วันที่) ๑๕ / กคค / ๖๕๖๕

หมายเหตุ คำรับรองจากผู้บังคับบัญชา คือ ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไปอีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวกัน ก็ให้มีการรับรองหนึ่งระดับได้